

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА МЕНШИНА»

Ще в Стародавньому Римі, та Античній Греції науковці у своїх роботах виокремлювали племена і народи завдяки таким факторам, як – культура, мова, звичаї, традиції, стиль життя, релігійні ознаки, зовнішність тощо. Сьогодні за законодавством більшості країн світу для встановлення національної меншини, також використовують деякі з цих факторів, однак, важливим питанням, залишається роль етнічного походження у правовому встановленні такої групи – меншиною. Адже саме етнічне походження людини впливає певною мірою на побут, культуру, традиції, звичаї, історію народу тощо. Вперше, думку, щодо етнічного походження, підняв Ж. Ж. Руссо у своїй роботі, щодо ідеї народного суверенітету. Він вважав, що народ – це всі громадяни республіки незалежно від їх соціального та етнічного походження [6].

До епохи Відродження під національною меншиною розуміли – усталену спільноту людей, об'єднаних етнокультурним походженням. Яскравим прикладом, такої думки, можуть бути середньовічні університети, які запрошували та приймали у студенти молодих людей з інших країн. Студенти тієї чи іншої країни об'єднувались в окремі групи, окремо мешкали, харчувались, відпочивали тощо. І саме такі студентські групи й об'єднання називались «націями» (зразок сучасного терміну «земляки») [5, с. 47]. Завдяки цьому яскравому прикладу, стає зрозуміло, що потрібно на національному та міжнародному рівні розрізняти такі терміни, як «етнічна меншина» («земляки») і «національна меншина». Дані терміни є взаємозалежними один від одного, однак не тотожними. Доречніше навіть було б використання у деяких законодавчих актах поняття «етнонаціональні меншини», задля більшої конкретизації.

Цікавим є досвід закордонних країн, як вони використовують різну термінологію для позначення меншини, наприклад, в Австрії – «національна меншина», Угорщині – «етнічна меншина», Чехії – «національна або етнічна меншина», Словенії – «етнічна спільнота», Португалії – «культурна меншина», Філіппінах – «національна культурна меншина», Бельгії – «культурна спільнота», Індії – «релігійна і мовна спільноти», Фінляндії – «іммігранти та традиційні меншини», Італії – «мовна меншина», Швейцарії – «мовна група», Голландії – «громадянська меншина» [3, с. 32]. Таким чином, стає зрозуміло, що не існує загальновизнаної міжнародно-правової дефініції «національних меншин». Причина в тому, що деякі уряди держав виступають проти вживання терміну «національна меншина», оскільки побоюються нових утворень (автономій чи навіть держав).

Сьогодні, коли ми говоримо про етнічні меншини, то розуміємо певну групу людей, які сформувалась на теренах нашої країни,

та об'єднані спільними етнічними, культурними, історичними, мовними та релігійними ознаками. Така спільнота формується, через осіб, які виявляють почуття національного самоусвідомлення та етнічної спільності між собою. Для того, щоб етнічна меншина стала національною, необхідна наявність громадянства тієї країни в якій мешкає меншина, та фактичне проживання на її території. Наприклад, сьогодні багато наших крайників перебувають за кордоном і формують у різних країнах український етнос. Вони отримують статус біженців, однак не вважаються національною меншиною.

Найбільш вдалим мені здається, визначення Ф.Капоторті, яке він запропонував у 1977 році на спеціальній доповіді: «Меншина – це група, яка за чисельністю поступається решті населення держави і не є домінуючою, члени якої – громадяни цієї держави – мають етнічні, релігійні чи мовні характеристики, відмінні від решти населення, та виявляють, принаймні опосередковано, почуття солідарності, спрямоване на збереження своєї культури, традицій, релігії чи мови» [4, с. 96]. Дане визначення частково збігається з тим що міститься у проекті Закону України «Про національні меншини (спільноти) України»: «Національна меншина (спільнота) України – це стала група громадян України, які не є етнічними українцями, традиційно проживають на території України в межах її міжнародно визнаних кордонів, об'єднані спільними етнічними, культурними, історичними, мовними та/або релігійними ознаками, усвідомлюють свою приналежність до неї, виявляють прагнення зберегти і розвивати свою мовну, культурну, релігійну самобутність» [2]. Однак, хотіла б зауважити, що використання терміну «спільнота» щодо національних меншин є помилковим. Оскільки, у Конституції України використовується саме термін «національні меншини» (ст. 10, 11, 53, 92, 119) [1].

Переходячи до висновків, хочу зазначити, що сьогодні вживається багато різних «синонімічних» термінів для визначення категорії «національна меншина», наприклад етнічні, релігійні, мовні, та ін. Однак, їх необхідно розмежовувати на міжнародному та національному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Проект Закону України «Про національні меншини (спільноти) України» від 13.12.2022 р. № 2827-IX [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20>
3. Ткаченко Є. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник / Є. В. Ткаченко. Київ : ФОП Голембовська О. О., 2018. С. 315.
4. Capotorti F. Study on the Rights of Persons Belonging to Ethnic, Religious and Linguistic Minorities // E/CN.4/Sub.2/384/Rev.1. New York : United Nations Publication, 1979. Par. 568.
5. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Етнополітичні та міграційні процеси в суспільстві» для здобувачів вищої освіти другого

(магістерського) рівня зі спеціальності 054 «Соціологія» за освітньо-професійною програмою «Соціологія» / Укл. : Редькіна Г. М. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 148 с.

6. Руссо Ж.-Ж. Про суспільний договір / Ж.-Ж. Руссо; пер. з франц. А. Д. Хаятіна та В. С. Алексеева-Попова; з вид. : Руссо Ж.-Ж. Про громадський договір. Трактати / перек. з франц. Москва : «КАНОН-прес», «Кучково поле», 1998. 416 с.

Ключові слова: національна меншина, корінні народи, етнічна меншина.

Key words: national minority, indigenous peoples, ethnic minority.

КОЗИРЬ ДМИТРО ВАЛЕРІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри конституційного права*

ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКА ЦІННІСТЬ

Розбудова України, як демократичної європейської держави, висуває питання відкритості та прозорості владних інституцій, рівноправного партнерства та залучення громадян до формування і реалізації державної та регіональної політики, що обумовлює актуалізацію дослідження проблем, пов'язаних децентралізацією влади та локальною демократією. Формуванням інститутів громадянського суспільства і соціальної держави, в якості найважливіших правових вимірів сучасного соціального розвитку, визнає локальну демократію як простір, де відбувається фактична життєдіяльність людини та проявляються всі її життєві потреби.

Місцеве самоврядування, регіоналізація та децентралізація є провідними принципами європейської політики та конституційно-правового регулювання, важливими засобами включення населення в сучасні демократичні процеси. Наразі найбільш суттєвими ознаками системи місцевого самоврядування в зарубіжних країнах є їх універсальна виборність і значна самостійність у вирішенні місцевих питань. Ця самостійність спирається на муніципальну власність, право стягування і розпорядження місцевими податками, можливість прийняття широкого кола нормативних правових актів з питань місцевого управління, розпорядження місцевої поліцією тощо. Усі концепції місцевого самоврядування, притаманні фахівцям з муніципальної науки у країнах ЄС, характеризує значний історична обумовленість та логічна наступність. У країнах ЄС регламентація діяльності суб'єктів місцевого самоврядування з боку держави здійснюється шляхом використання загально дозвolenого типу правового регулювання. Держава визначає правові межі діяльності самоврядування, надає йому фінансові ресурси та застосовує, у разі потреби, механізми примусового виконання своїх рішень.

Третякова Тетяна Миколаївна

Соціально-психологічне осмислення явища емоцій 267

СЕКЦІЯ 7

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Терлецький Дмитро Сергійович

Справа Скрипки як уособлення ефективності конституційної
скарги в національному правопорядку. 270

Афанасєва Мар'яна Володимирівна

Мотивована оцінка судом аргументів учасників справи:
конвенційний та національний стандарт 274

Mishyna Natalia

Axiology of the implementation of European court of human rights'
judgements in Ukraine (subsidiarity). 276

**Веденєєв Дмитро Валерійович,
Семенюк Олександр Георгійович**

Організаційно-правові засади розбудови органів стратегічних
комунікацій у військових формуваннях України 279

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна

Україна як соціальна держава в умовах воєнного стану. 283

Бальцій Юрій Юрійович

Щодо обмеження прав людини в умовах надзвичайного стану. 285

Панасюк Віта Миколаївна

Особливості конституційного закріплення підстав,
меж та порядку обмеження конституційних прав
та їх співвідношення з дискримінацією. 288

Волкова Дарія Євгенівна

Роль релігійних організацій у реалізації права
на охорону здоров'я 290

Батан Юрій Дмитрович

Запобіжне призначення парламентського права
у контексті людиноцентризму. 292

Ігнатова Анастасія Сергіївна

Генезис поняття «національна меншина». 295

Козирь Дмитро Валерійович

Локальна демократія як загальноєвропейська цінність. 297

Павзюк Анатолій Анатолійович

Окремі проблеми використання е-технологій
при здійсненні народного волевиявлення 300